

Motion till riksdagen 2025/26:1346

av **Runar Filper (SD)**

Anpassbar skolplikt med hänsyn till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skolplikten i Sverige i syfte att skapa större anpassning för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har en av världens mest stelbenta former av skolplikt, där fysisk närvaro i skolbyggnaden som huvudregel är ett krav. Detta skapar stora svårigheter för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), såsom autism, ADHD, intellektuell funktionsnedsättning, sensorisk överkänslighet och kravrelaterad stress. Många av dessa barn upplever skolan som en övermäktig miljö som försämrar deras hälsa och livskvalitet.

För dessa barn behövs en mer individanpassad modell för att fullgöra skolplikten – en modell där utbildning är obligatorisk, men inte nödvändigtvis fysisk närvaro i skolbyggnaden.

Internationella exempel: I Finland, inklusive Åland, gäller en utbildningsplikt snarare än skolnärvaroplikt. Där kan barn fullgöra sin skolgång genom hemundervisning, efter anmälan och med insyn från kommunen. Detta ger en verklig möjlighet att anpassa utbildningen för barn med särskilda behov.

I Sverige är det däremot mycket svårt att få godkännande för hemundervisning, även när det finns medicinska och psykologiska skäl. Detta tvingar vissa familjer till mycket svåra beslut, exempelvis att flytta från landet.

Det har uppmärksammats att svenska familjer väljer att flytta till Åland för att deras barn med NPF ska få möjlighet till en skolform som tar hänsyn till deras behov. På Åland krävs ingen dispens, utan endast en utbildningsplan som godkänns av kommunen.

Denna modell fungerar väl och bör inspirera Sverige till reform. Enligt granskningar från SVT:s "Uppdrag granskning" och Yle har ett 70-tal svenska familjer redan gjort denna flytt (yle.fi, 2018). Magasinet Filter rapporterar om ett växande fenomen av så kallade "skolflyktingar" – svenska familjer som lämnar landet för att kunna hemundervisa sina barn. Enligt Liberal Debatt (2023) är cirka 80 % av de hemskolade barnen på Åland födda i Sverige, vilket bekräftar detta mönster.

Jag föreslår att Sverige utreder möjligheten att införa en mer flexibel form av skolplikt, där fokus ligger på utbildning snarare än närvaro, särskilt för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Detta bör inkludera möjlighet till hemundervisning med stöd från kommunen, utbildningsplikt utan krav på fysisk skolnärvaro och individuella utbildningsplaner för barn med särskilda behov.

En sådan reform skulle öka jämlikheten i utbildningssystemet, minska psykisk ohälsa bland utsatta barn och säkerställa rätten till utbildning på ett sätt som utgår från barnets bästa. Detta skulle göra svensk skola mänskligare.

Runar Filper (SD)